

O FĂRĂDELEGE – REPICTAREA BISERICII BĂLTENI

În comuna Bălteni, jud. Dâmbovița, la circa 40 km de capitală, pe drumul București – Târgoviște, biserica, proaspăt zugrăvită, arborează deasupra ușii de intrare o pisanie scrisă cu grijă: „Această sfântă și Dumnezeiască biserică a fost pictată gratuit de Olga Greceanu în anul 1946 și repictată de aceeași pictoriță cu osteneala enoriașilor din satul Bălteni în anul 1972. În anul 1992 s-a repictat de către pictorul Vilcu Nicolae cu ajutorul enoriașilor din Bălteni și osteneala Consiliului parohial (...) îndrumat de preot paroh Stancu Ștefan”.

Este mărturisirea unei „fărădelegi”. Vechea expresie românească se potrivește aici perfect uciderii, distrugerii unui valoros monument artistic, menit să trăiască peste secole pentru a dovedi valoarea creației picturale autohtone.

Să mă explic: cine a fost Olga Greceanu? În perioada dintre cele două războaie era una dintre cele mai cunoscute pictorițe ale României. Născută în 1890, a învățat pictura murală în Belgia, Franța și Italia, călătorind pentru studii până în Egipt și America. A realizat mari ansambluri de pictură monumentală, care pot fi văzute și acum, la Institutul de Arhitectură din București, (compozițiile „Ctitorii Bucureștilor” și „Legenda meșterului Manole”, de peste 100 mp, fiecare, datând din 1937, frescele exterioare de la Institutul de Istorie „N. Iorga” din Piața Aviatorilor, din 1942, frescele din clădirea Sinodului și mozaicurile de pe fațada bisericii mănăstirii Antim, lucrate între 1933 și 1960.

În același timp, Olga Greceanu a avut expoziții personale și a participat la Saloanele Oficiale din București ca și la expozițiile internaționale de la Barcelona, din 1929, Paris, din 1937 și New York, din 1939, la ultima cu un panou reprezentând „Unirea Țărilor Române sub Mihai Viteazul”.

Olga Greceanu a scris și cărți, studii fundamentale despre artă, cum sunt: *Compoziția murală, legile și tehnica ei* (1935), *Specificul național în pictură* (1939) și altele.

A luptat alături de colegii ei de breaslă pentru drepturile artiștilor, inițiind prima „Asociație a femeilor pictore”, în 1914, și fiind printre membrii fondatori ai „Sindicatului Artiștilor Plastici din România”, 1924.

Prin tot ce a scris și a pictat, Olga Greceanu și-a manifestat convingerea că cea mai înaltă expresie a artelor plastice este pictura religioasă, însuflețită de cele mai pure idealuri, pe care le poate transmite prin linii și culori.

Străduindu-se să pătrundă cât mai adânc sensurile imaginilor sacre, Olga Greceanu a studiat îndelung textele sfinte, scriind ea însăși un *Dicționar Biblic Ortodox* (între anii 1930–1960), al cărui manuscris l-a dăruit Bibliotecii Sinodului.

Cu permisiunea Patriarhiei, Olga Greceanu lua cuvântul în biserică, explicând praznicul zilei sau viețile sfinților, în cuvinte simple dar pline de farmec.

Inevitabil, în timpul dictaturii comuniste, o astfel de personalitate trebuia să fie ștearsă din paginile istoriei, cu tehnica atât de bine descrisă de Orwell în 1984.

Cărțile ei din biblioteci au fost dosite, picturile din instituții publice văruiți, așa cum s-a întâmplat cu frescele reprezentând „Răstignirea”, de la Judecătoria din Str. Știrbey Vodă, sau cu cea de la Primăria din Piața Amzei, ca și cu ansamblul de fresce de la Primăria din Banu Manta, în care apăreau scene din vechiul București dar și chipul Regelui.

La conacul ei din comuna Bălteni, jud. Dâmbovița, au fost scoase în curte și arse cărțile și tablourile, iar pereții pictați în frescă au fost dărâmați. O mare compoziție, „Primăvara”, nu mai poate fi văzută astăzi decât în fotografie. În conac a fost instalată o fabrică de brânză, care a fost însă abandonată ca nerentabilă, încât ce ar fi putut deveni muzeu memorial Olga Greceanu a ajuns numai paragină.

Rămăsese biserica satului Bălteni, pictată de Olga Greceanu între 1945–1946, cu mâna ei, cu culori cumpărate de ea, și avându-i ca ajutoare pe cumnatul ei, pictorul-profesor Eduard Săulescu, și pe prietena și colaboratoarea ei, sculptorița Teodora Cernat Popp, văduva pictorului Sabin Popp.

Pictarea bisericii era un act de mare pietate în anii grei de după război, iar pentru Olga Greceanu avea și semnificația unei supunerii, unei plecări în fața voinței Divine după o mare durere: în bombardamentele din aprilie 1944 îi fusese

distrus atelierul, în care tocmai strânsese lucrările ei de o viață, după o mare expoziție retrospectivă care umpluse toate sălile Dalles.

Pictura bisericii din Bălteni era singurul ansamblu complet de decorație religioasă realizat de Olga Greceanu. Spațiul nu prea mare și bine luminat alcătuia un tot unitar, în care fiecare scenă și fiecare sfânt erau concepuți pentru locul care-i era destinat, toată pictura interiorului for-

mând ca un singur covor, din pridvor și până în altar. În plus, pictorița dăruise bisericii și o serie de icoane lucrate de ea.

După cum spune pisanian, Olga Greceanu revenise la Bălteni în 1972, pentru a repara ce se stricase între timp în pictura bisericii. De atunci

au trecut doar două decenii, atât de puțin față de secolele de când durează picturile bisericilor moldovenești, ca să nu mai vorbim de mulțimea monumentelor din străinătate.

Cum a fost posibil ca oamenii din comuna Bălteni să nu dorească să restaureze pictura bisericii lor, care fără îndoială avusese pe alocuri de suferit de pe urma cutremurelor și a igrasiei? Ei au preferat să adune bani și să tocmească un oarecare ca să acopere o operă de artă de certă valoare cu o pictură care poate fi calificată în cel mai bun caz naivă?

Vina nu poate fi dată pe cetățenii comunei, lipsiți de cultură artistică, ci se răsfrânge imediat asupra școlii și a întregii propagande din anii ateismului care i-a lipsit pe aceștia de educație și în primul rând de neprețuita tradiție a artei populare autentice, (nu cea falsificată festivă de Cântarea României) a cărei practicare făcea din cel mai umil cioban un om de un gust rafinat. Autoritățile comunei intră în aceeași categorie năpăstuită, care a avut parte de un învățământ în

care cultura artistică, necesară modelării unei personalități independente, era cu grijă evitată. Dar unde este profesorul de desen, trecut prin Academia de Artă și care nu avea nevoie să fi învățat la facultate despre Olga Greceanu ca să-și dea seama de calitatea picturii ei? Unde este aprobarea Comisiei de Pictură Bisericească a Patriarhiei, al cărei aviz calificat ar fi trebuit să se opună unei astfel de lucrări? Și, în sfârșit, unde e Legea Patrimoniului Național, ale cărei reglementări să îngrădească libertatea de a distruge valorile trecutului?

De mulți ani, la intrarea bisericii din Bălteni, (ca și a absolut tuturor bisericilor din țară) ar fi trebuit să fie afișat istoricul monumentului, cu explicațiile necesare, atât pentru străinii care-i calcă pragul cât și pentru localnicii din diferite generații, pentru ca aceștia să-și respecte și să-și iubească avuția...

Dar câte alte fărâdelegi s-or fi petrecând acum în toată țara, fără să știm?

ADINA NANU